

הלכות חל המועד סימן תקלא

ג באר הגולה

על נדרו (ד) כרגל, וכן (יב) הפא ממדינת (ס) הים (יג) בחל המועד, או שבא בערב הרגל וילא
היה שהות ביום לגלם; (יד) והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוצה לארץ (ט) לטל: ה' אף-צל-פי
שהתירו להסתפר, לא יסתפר ברשות הרבים אלא בצנעה: ו (ו) (ז) (ח) (ט) טקטן מחר לגלם במועד
(טז) אפלו נולד קדם הרגל (נאפלו (ח) בפרהסיא (יז) שרי) (וכן משמע במדרש: ז' [*] אכל שחל (ט) שביעי
שלו (יח) בשבת ערב הרגל, מחר לגלם בחל המועד: הגה מי שהסיר דתו וקור בחשובה (יט) ודרכו

שערי תשובה

[ס] הים. עין באר תשובה. ומה שכתב בשם הרמב"ם ספר תבוא אמת וצ"ל: פיו שלש
צד: החרב בדבר: [ז] קטן. ע"ה"ט. ועין פנ' הסלף שכתב וז"ל: ופתי להשהות
שקטת המגלחת שעושים לקטן פד' להחיל השמחה פמועד ופניה נמי אינא קבד כו',
ע"ש. ותענון של שמחה הוא מנהג ארץ ישראל ג"כ שעושים שבתה במגלחת
הראשונה של קטן שמחנכים אותו במצוה להיות לו פאות הראש. ועין בפע"ח שער
ספירה העקר שכתב בענין החולקים על דבר רשבי"ר וז"ל בנו במידות פליג בעמר,
שלא את בורו האר"י וז"ל שחלף שם לגלם את בנו במשנה ושמחה בימים השם,
ע"ש: [*] אכל שחל כו'. ועין בשכנה"ג שפי' ששלמה למד' של אביו פמועד ונצ"ח
בו תכירו אסיר לגלם פמועד, ותכלית קטנות סימן דה"כ להחיר פנה, וקטן סימן
תקטת הקי"א ע"ה"ט, וכ"כ באר' נכ"כ ברי' בשם שער השע"ח כתי', אף

לקטן מחר לגלם דצ"ח הרגל הוא, אבל לא"י אסור לגלם דלא עדין
תקמ"ב ס"א. מפר' להשהות שמחה המגלחת שעושים לקטן עד המועד
ומגלחין ע"י ספר וישראל, ג"הסלף סימן סב: (D) בפרהסיא. ואפשר דבקטן הנראה גדול אסור לגלחו בפרהסיא, מ"א: (ט) שביעי. ע"י סימן

באר הלכה

בדאיתא בסימן תקלד, הוא הדין לענין גלות; ונוד, מפסחים כ"ה עמוד ב
דאיתא שם: הדין, שכן הדין תוכר כדרכו בחל המועד, הספרין
והמבוסין, שכן מפרין בחל המועד ברא מן הים, וילכח קמא הרציון
אסור פירי, אף שגם הם מפרין לשונות בחל המועד, בדאיתא בירושלמי,
ועל פירוש דאין למדין מן שני בחל המועד להחיר משום זה בדרבה פירי,
ומ"ה זה מוכח בדקדוק לענינו דספרין וכוכסין החירו להן בכדרכה (אחר"כ)
מצאתי פחדושי ריטב"א בפרק ג דסוכה דר"א פ"ה שכתבנו. ולכאורה קשה,
הלא דבר שאינו אכל נפש והוא לצר המועד, קמא לן דכ"ה שני (11): ואולי
מפני שהיה עד פה אנוסים בדבר עשאונו חז"ל דבר האבד, דקמא לן

וצריך עיון: (יג) בחל המועד. ודוקא שלא בא בלשון עד חל המועד, דאם בא בערב יום טוב במקום ישוב וקא בזמן שיש
עוד שהות מבעוד יום לגלם, אף שלא בא לביתו עד חל המועד אין זה אנס, שהיה לו לגלם מערב יום טוב בעיר ההוא, ועין
במגן אברהם שכתב, דאף שהיה במקום ישוב בשנים או שלשה ימים קדם הרגל ואחר"כך בערב יום טוב לא היה בלשון, כגון
שליש או על הספינה, וקא לביתו בחל המועד, או שבא לעיר סמוך לחשכה ולא היה שהות ביום לגלם, גספן מחר לגלם בחל-
המועד, כיון דבערב יום טוב גופא היה אנוס: (יד) והוא שלא יצא וכו'. פירוש, (יג) דמאריך ישראל לארץ ישראל או מחוצה
לארץ לחוצה לארץ, אף ביצא לטל שאינו דבר מצוה, אפלו הכי מחר לו לגלם בשלא היה פנאי לגלם מבעוד יום, כיון
שצ"א בלשון היתה, שלא עשה אסור כנה; אבל מאריך ישראל לחוצה לארץ אינו מחר אלא ביצא להחיות (12) או לראות פני
חברו, דהוא חשיב דבר מצוה (13) שמתר לצאת מארץ ישראל בשביל זה, מה שאין פן לטל בעלמא, דכ"ה האי זונא אסור לצאת מארץ-
ישראל לחוצה לארץ, לא התירו לו לגלם: ו (טו) קטן וכו'. דלא שוף פה טעמא שלא יכנס למועד כשהוא מנוול, דלאו בר מצוה
הוא (14). ודוקא שיש לו שער רב ומצטער על ידי זה. ודוקא לקטן מחר לגלם (15), דצ"ח הרגל הוא בשביל השקט, אבל לצפ"מ אסור
לגלם, דלא עדין משאך מלאכות דאסור לעשות (16) במועד אלא-אם-כן אין לו מה יאכל (אחרונים): (טז) אפלו נולד וכו'. רוצה
לימר, אף דהיה יכול לגלחו מקום שרי, (יג) ומשעם גז"ל. ועין בקרימג'ים שמצד דאפלו הוא בן כמה שנים, כל שלא הגיע
ל"ג שנים מחר לגלחו במועד, וכן מוכח במגן אברהם, אף שמגן אברהם מסתפק, דהיינו דהקטן נראה כגדול אפסר דאין להקל
בפרהסיא: (יז) שרי. דהכל רואין שהוא קטן: ז' (יח) בשבת ערב הרגל. דהרי לא היה יכול לגלחו ביום זה (17): (יט) ודרכו

שער הציון

והטור שהעמיקו דעת הירושלמי דכשלא פיס מקום הוי לה פושע, וכן העמיקו בתוספות, וכן כתב רבנו יוחנן, וכן מצאתי ברי"ן גיאות שהעמיק הירושלמי
היה, וכן הביא האלה רבה בשם האגדה (ראף ודענו נדוי קמא לן דמידי שמחירין לו מחר מיד, דלא פירושלמי, וכפסק הרי"ף והרמב"ם והראב"ד, וכמו
שפסקם המחבר ביהודה צ"ח סימן שלד סע"ה יג, עין שם ובש"י, על פלפולים שכתבנו מדברי הירושלמי דהיה יכול לפס ולחמיר קדם הרגל ולא פיס
חשוב פושע, וזהו פננת הרא"ש שהעמיק הירושלמי, וכן הסכים בספר הפאנת שמהאל דקא לענין זה העמיק הרא"ש דברי הירושלמי, ובתורו היא של
הבית יוסף, ופירוש הרא"ש בנדרים גס"בן מסע לו, ודלא כמרחיב השני של הבית יוסף, דלא כדמשמע מדעת הרמב"ם שאין משלל קוה, ולכאורה טוב לחש
לדעת של הני רבנותא להחמיר בזה, ומפל מקום פתחיה והמפל לש לו על מי לסמוך, וכן נראה מהפנ"א שנקט פדעם המספר והוא כדעת הרי"ף והרמב"ם,
משום דפשיטתא סוגיא דילין דאזיל ופוסה משמע דאינו מחלק וקבל גז"ה ספר, והוא מלמא דרבנן, וכן נראה דעת חלבוש לקמל: (י"א) הוא דעת הרא"ש וסיעתו
על פי הירושלמי, והסכים בן האלה רבה, והביא בן גס בשם ספר זקרון יעקב להחמיר גם בזה, דלא כדעת הפנ"א אברהם שכתב דהנה נראה כדעת הרי"ף
והרמב"ם, דכיון שמתחלה היה בדיעתו לקנס נדר לא חשיב פושע, אמנם הרא"ש חלל הבא דגם דעת רש"י פן הוא דוקלף לא חשיב פושע, וכן מצאתי
בריטב"א, על-כן המפל לא הפסיד: (י"ב) השלחן ערוך פסס בזה כדעת הראב"ד והסכים עצמו הרא"ש והממקיי"וסף, והפנ"א הקשה דמהירושלמי שהביא
מובח לכאורה להסיר, דמכ"ה אף ביצא מארץ ישראל לארץ ישראל או מחוצה לארץ לחוצה לארץ, והניו כיון שכתב יצאנו שלא לצ"ח פלל לא התירו לו, וכן
נראה מדעת רש"י ותר"ח, עין שם, וכן נראה לקדא מסתמית הרי"ף והרמב"ם, אכן ברי"ן גיאות מצאתי שכתב גס"בן כהראב"ד, וכן כתב דאפסול ובשטית
כ"ה וחדה בר בבב"ה, ועל פן המפל יש לו על מי לסמוך: (יג) ועוד, דקנס הוא, ולא קנסין לכן פשוט לא נלחו מקום (משבצותיחב):

הלכות חל המועד סימן תקלא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יג]

אין זה אגס, שהיה לו לגלם מערב יום טוב בעיר ההוא¹⁷.

(7) ובזמנינו שאין הגסיעה אורבת זמן רב ויש אפשרויות רבות להסתפר בכל מקום, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המתנד עמ' תסח) שלא שייך ההיתר של הבא ממדינת הים. וכן הנוסע באניה ויש לו אפשרות להסתפר בה, דעת הגר"ש אריעברך (ש"ש"כ פס"ו הע' קיט) שלגביו לא נאמר ההיתר של הבא ממדינת הים.

[משנ"ב ס"ק יד]

אכל מארץ ישראל לחציה לארץ אינו מפר אלא בנפץ להר"ח¹⁸ או לקאות פני חברו, והוא חשיב דבר מצוה¹⁹.

(8) והאם היתר זה של יוצא להרויח הוא רק למי שאין לו שום אפשרות להתפרנס בארץ ישראל, או גם ביוצא לצורך הרווחה, כתב לעיל (סי' רמח ס"ק לד) לענין היוצא בשיירה תוך שלשה ימים לשבת, שהיוצא להרויח אף שיש לו מונוות נחשב כיוצא לדבר מצוה. וכן כתב המחציה"ש (ס"ק ז), שגם לאדם עשיר הרוצה להגדיל את עושרו, מותר לצאת לשם כך לחוץ לארץ, והוסיף, שכן נראה מדברי רש"י במועד קטן (יד, א ד"ה להרויחא).

(9) וראיה לדבר שראיית פני חברו נחשבת לדבר מצוה, הביא הגר"א (סי' רמח ס"ד ד"ה או לראות) מהגמ' בעירובין (לו, ב) שמוותר לערב עירובי תחומין על מנת ללכת לראות פני חברו, אף שאין מערבין אלא לדבר מצוה.

[ביה"ל ד"ה ואלו]

ולפי זה מוכח בקדמא לענינו דפסדן וכובסין הניחו לטון בכתובת²⁰ וכו', ולכאורה קשה, הלא דבר שאינו אקלינאש והוא לעוף המועד, קרא לן דבשי שני²¹.

(10) ולענין האם מותר להם לקבל שכר על עבודתם בחול המועד, כתב לקמן (סי' תקמב ס"א ד"ה אפלו) שמסתבר שבין שהותר להם לעשות מלאכה זו במועד כדרכם, עשאוה כדבר האבד²², ואם כן הותר להם גם ליטול שכר על כך כדן דבר האבד²³.

(11) ובשעה"צ להלן (ס"ק טו) כתב, שתפורת נחשבת יפוי ותיקון הגוף והיא צורך המועד, ולכן התירו ליטול שיער השפה בחול המועד. ודבר שהוא צורך הגוף, כתב בביה"ל לקמן (סי' תקמו ס"ה ד"ה כל) שנחשב כאוכל נפש, ומותר לעשותו כדרכו בלא שינוי ואפילו בטירחה רבה.

[משנ"ב ס"ק טו]

דלאו פדמצינה הוא²⁴ וכו', ודוקא לקטן מפר לגלח²⁵ וכו', אכל לעכ"מ אסור לגלח, דלא עדיף משאר מלאכות דאסור לעשותה²⁶.

(12) מדבריו כאן וכפי שביאר בשעה"צ להלן (ס"ק יג), נראה שאין חיוב על הקטן שלא להסתפר, אלא רק מוטל על אביו לחנכו לזה. וכן לענין איסור אכילה לקטן ביום הכיפורים, הביא בשעה"צ לקמן (סי' תרטז ס"ק ט) שיש לחלק בין איסור גמור, כגון בן י"א או י"ב שחייב מדרבנן להתענות ולהשלים, שבוה שייך איסור גם על אחר שאינו אביו שלא יתן לקטן לאכול, לבין קטן שמחויב רק בחינוך שעות, שלגביו החובה מוטלת דוקא על האב להנך את בנו הקטן להתענות כמה שעות אבל אין איסור על הקטן עצמו, ועל כן יתכן שאחרים שלהם אין מצוה לחנכו, אין להם גם איסור להאכילו.

אמנם, לענין חיוב קטן בקריאת המגילה, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תרטז ס"ק ו) שאף שקטן חייב בקריאתה, מ"מ אינו מוציא גדול בקריאתה, משום שחיובו הוא 'תרי דרבנן' ואינו מוציא מי שהוא 'חד דרבנן', ומבואר שקטן אף שלא הגיע למצוות, מ"מ מדרבנן חייב בעצמו במצוות, ולא רק אביו הוא החייב לחנכו. וכן כתב לעיל (סי' קפו ס"ק ו) שקטן יכול להוציא גדול בברכת המזון כשהחיוב של הגדול הוא מדרבנן.

(13) ולענין התגלחת הראשונה שנהגו לעשות לקטן [הלאקה], כתב הגן המלך (סי' סב, הובא בשערי תשובה ס"ק ב ובבאר היטב ס"ק ז) שמוותר להשהותה עד חול המועד כדי להגדיל את השמחה במועד. ולענין האם צריך לספר דוקא על ידי נכרי או שמוותר גם על ידי ישראל שזקוק לכסף להוצאות החג, כתב שם שמוותר לספרו על ידי ישראל. ולמעשה אמר הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק ה), שהמנהג הוא שלא לספר קטן בחול המועד אף בתגלחת הראשונה.

(14) אכן, דוקא מלאכה גמורה אסור לעשות לצורך נכרי בחול המועד, אבל להזמין נכרי לאכול אצלו, שאף שביום טוב אסור הדבר משום גזירה שמא ירבה לבשל בשבילו, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תע) שבחול המועד אין איסור בזה, וכן דעת השר"ת באר משה (ח"ז סי' קר), והוסיף, שיותר לבשל עבור כל בני המשפחה ומהקדירה של כולם יתן לאורח, אבל לא יבשל עבורו בקדירה נפרדת, וגם לא ייחד עבורו חתיכה מסוימת קודם הבישול.

[משנ"ב ס"ק יח]

דברי לא היה יכול לגלחו פיו²⁷.

(15) וכן מי שהיה אבל על אביו או אמו שאין הרגל מבוטל גזירת ל', כיון שאינו מותר בתפורת עד שיגשרו בו חבריו [כמבואר בשו"ע לקמן (סי' תקמח ס"ט)], כתב הבאר היטב (שם ס"ק יא) בשם הלק"ט שאם שלמו ל' יום ביום טוב וגערו בו בחול המועד, מותר לו להסתפר, כיון שלא היה יכול לעשות זאת מערב יום טוב.

6 בְּאֵר הַגּוֹלָה

כ' שם י"ח וקנ"סח
הר"ף ורנצ"ם, כמ'
שכתב הרב המסיד
שם קפ"ק ו

א בריתא מוטרקין
יין וכרבי יוס' טור
ב' קטש הר"ף דא"ש
ב' תוספא, קטובה
הר"ף דא"ש בקור
קטא מוטרקין

ב"ב סימן יד רצח
שאין סכרע סוף, וס
נראה האוסר, ע"ש.
בצ"ב הרגל אלא ש
הרגל, אלא שסכרע
בזה בשאין צ"ל

שַׁעַר תְּשׁוּבָה

במים סימן יד ורעוה לאסר וקחבו לשון מפלש ברשיה ובחמשים קובל לילש דבר רשי
שאר הכרע קנה, נמי אין להקל כ"א לצד פול, וכן בספר כיתודו סימן שיב
נראה האסר, ע"ש. ועין גויב שם שכתב ד"ל דאף אם הוא תוף לסי' על אבר
בגב, כנהל אלא שביט שער דק וקנה ב' סבירי, וכן להטות להספס' בעיב
כנהל, אלא שכתב שאינו כותב בן להטות ולא למששה, ע"ש. ולכן של להטות נם
קנה לשארין צ"ל, ועין לקמן סימן תקמח מ"ש שם בשם שו"ת שש"ש דקנה:

והא ר"ת ממיר קנה אפילו לגלות, ע"ש: (ב) בספ"ן. משמע ביד או בשני
עין מה שכתבתי ב"ד

בְּאֵזֶר הַלֵּכָה

הדברר המכר את צדק שני, ועדו צדק ציון : כל אדם מטר לשל שפה.
עין בנקי אבתם שהוכיח דקדוק מזה ששל תד, אפלו כשאנו נוצע לפקח
ונש, מטר להקביר השער, וצין בנקיית השל. והשוער לאורה מה דאם
ניה זה בראשו אפלו להקביר השער, וצין בנקיית שם איה מוקפסאס
פסחים פרק ג דאמר בראש מטר וזה לשון שם : מן צלמית לו מה
בראשו מטר להסמפר במוצד, ולפי זה שפירש שם בנקיית בפסחים, פנה
המקרא הוא כימי ותחזקא בפועל, ולכן מטר מפני שלא היה יכול ללמ
מקום שחמת המכשלה, ואם ין אין שום דעה לדברר התייראס, אבא איה
דקדוקא בזה והשוער הפקד אבתם עד דברר הלוקטי פרסם ורשעם מטר
הכשאנו נוצע לפקח נש דאמר, זה אינו, לפי מה שפירשן בן דאפלו שפה
שאנו מצפח האכילה מטר, ולענין דעה, הלוקטי פרסם שפחם שער
לשכילום הקות דם ברבא דכוסילא, מירי בהקנות דם שקורין קע"פ ועצין,
דגם שם הפקח להקביר חתלה השער פסוקם מה, ואתרפך מזה מה
הפסוק שברבי דכוסילא דגם, ולפי מה שזכר רק משום דגנוע לפקח איה
ומהתקפא אבתם התייראס ואיה לקבל בכר פסוק דאפטר בארזי קמו
שפירשן במקות בפזרים, וכל. וצליל פנים כימי שיהי יכול להקביר השער
קום יום טוב, אפשר שצין להקל בשחי שבראשו, ומה שהכאנו בשם ארתות
מים לקבל לעבן קע"פ ועצין, אפשר דהא מירי באפן שאין צדק אפלו
השער מטר, וא דפני שותתה לו הקדש מן החלי המועד, והוא דהכר
בלוקטי פרסם דגנוע זה לפקח נש; וזהו כל זה, שיהא צדק לזה כדי
שלא יכבד עליו החלי, כבר מבאר בפסוק חלבל דכל רפואה מטר בחלי המועד
וצליל חלחלה שאין בו סנה, כמבאר שם במשנה ברורה, והוא דהרן היבא
ששל לו שקין בראשו ומצטעק על גופו צלילי דת, וסין חשב בחולה כפיל
בסימן סכה, ומטר לעשות לו רפואה;

* בין דוד בין דרגל. רוצה לומר, אפילו דרגל, ולא קאס אם יתגדל, בסופן מחר [נחלת-צבי]:

א (א) אָפּלו במספרים. וְכֵל־שָׁבוֹן בַּסִּבִּין אוּ בִיד וּבִשְׁנֵי דְמָתָר: (ב) יֵשׁ מִחֲמִירִין וְכוּ'. (דְּסוֹבֹרִין (א) דְּבִנָּה שֶׁיָּקֵד גָּבִין הַשֵּׁעִם כְּדִי שְׂלֹא יִפְסֵם לְמוֹעֵד כִּשְׁחֹא מִנְגִּילָה, וְיִחַתְסֵם בְּעֶרְבֵי הַתְּרָגְלָה. וְכֵל הַנִּי דְמָתָרִין לְגַלְתָּה. הַנּוֹקְרִים לְעִיל בְּסִימָן תַּחְלָא. (ג) מִטְרִירִין לְטַל עֲצָרִים. וְאֵם נִשְׁלֵן מִעֶרֶב יוֹם־טוֹב (ג) מִטָּר לְעֵלֵן בְּחֹל־הַמּוֹעֵד², דְּהָא יֵשׁ מִתִּירִין לְעוֹלָם כִּשְׁנֵגְלָה מִעֶרֶב יוֹם־טוֹב, דְּרַחֲפֵי בְּאֵנָן לֹא קוֹמָא לָן כּוּ, בְּנִיִּל בְּסִימָן הַקָּלָא עֵיפִי ב, מִכָּל מְקוֹם לְעֵלֵנָן זֶה דְּהֵשׁ כְּלָא הֵכִי מִרְבָּה דְּשׂוּת לְהַקָּל, אֵין לְהַחֲמִיר: (ג) מִין בְּכַסְמִין כּוּ'. אָבֵל (ד) בְּיָדֵי אוּ בְּשֵׁינִי מִטָּר. הַנּוֹשֵׁל עֲצָרֵינוּ בְּשֵׁינִי, אֵין בְּהֵן מִשּׁוֹם מֵאִם (גְּמָרָא): (ד) שְׁנִיטְלֵן פִּדְרָקֵן בְּחֹלָה³, רֹזָה לְוֹמֵר אָפּלו עַל־יָדֵי עֲצָרֵינוּ, וְאֵין דְּרִיף עַל־יָדֵי נִבְרִית כְּמוֹ לְעֵנָן אִישֶׁה שְׂחִיא אֲבָלָה (בִּיבִיר) סִימָן טַז ס"ו, מֵאִחַל שְׂחִימִין מִתִּירִין בְּכֵסֶל עֵנָן (הַנְּרָאִי) ב, כֵּן פְּרֹאָה מִטָּר מִחֲמִירֵי הַמּוֹעֵד. הֵנָּה בְּשִׁמְתָר (ג) לַעֲשׂוֹת אָפּלו מִלֵּאכָה גְּמִירָה לְעֹרֶף רַחֲמָא⁴, וְאַפְלו יְהוּדָא מִשּׁוֹם רַחֲמָא, גִּזְרָה אִשּׁוּ שְׁחִיקָת סַמְמָנִים (מ"א ופמ"ג):

[illegible]

תרגום: 1 בוסות רות.

הלכות חל המועד סימן תקלא תקלב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כ]

שְׁהָרִי אֵין מְצָרִין אוֹתוֹ לְכָל דְּבָר שֶׁבִּקְשָׁה עָר שְׁנֵינִי¹⁶.

טממנים אסור, ודבריו הרי אמורים גם לגבי מיוחד בעלמא, שכן מבואר במשנ"ב לעיל (סי' שבה ס"ק א) שהאסור לשתות טממנים ביום טוב נאמר דוקא במיוחד בעלמא ולא בחלה כל גופו. וכן לענין הקזת דם, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תסח ס"ק דה) ולקמן (סי' תרמ ס"ק יב) שמותר לעשותה בחול המועד לבריות בעלמא אף שאינה לרפואה.

יש שכתב ליישב, שכיון שעיקר ההיתר ברפואה הרי כתב הפמ"י (סי' תקלב אי"א ס"ק ב) שהוא משום צורך המועד, והספדתי אף שיש בה צורך המועד (כמבואר במשנ"ב לעיל (ס"ק ג)) מ"מ אסורה משום גזירה, לכן לא התירוה אף לצורך רפואה אלא אם כן הוא בגדר חולה שאין בו סכנה (חול המועד כהלכתו פ"ג ביאורים ו, עמ' קכז). ולמעשה, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תקלב ס"ק ד).

[משנ"ב ס"ק כא]

לְשֵׁל שְׁפָה¹⁷ וכו', וְאֶפְלוּ אֵתָה מַעֲבֶכֶת הָאֵכִילָה¹⁸ וכו', וְיִי שְׁיֵשׁ לוֹ שְׁחִין בְּרֵאשִׁי¹⁹, מִתָּר לְגַלֵּת הַשְּׂעִיר אֶפְלוּ כְּתַעֲרָה²⁰.

(17) ואדם התולש שערות מראשו או מוקנו שלא לצורך, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תסח) שבחול המועד יש להזהר מלעשות זאת אפילו שהוא שלא לצורך כלל, ואם תולשן ואינו יודע ולא מרגיש שעושה זאת, אין להקפיד בזה.

(18) ולענין איסור תספורת בימי בין המצרים לנהגים כהרמ"א או בשבוע שחל בו תשעה באב לנהגים כהש"ע, כתב לקמן (סי' תקנא ס"ק ג) שמותר להסיר את שיער השפה דוקא אם מעבב את האכילה, ויעבב החילוק מתבאר בדברי המחצ"ש (באן ס"ק יב), שכיון שבימי בין המצרים נאסר גילוח בכל הגוף, לכן לא הותרה הסרת שיער השפה אלא אם כן מעבב את האכילה.

(19) ואדם הסובל מקילופי עור בראשו [קשקשים] ורוצה לתולשם, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלג) שמותר לעשות זאת במועד אף שמסיר גם שיער בפעולה זו, וכעס שהותר הסירוק.

(20) ולענין הסובל מכינמת, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תסח) שמותר לו להסתפר בחול המועד, כיון מי שיש מכה בראשו.

[משנ"ב ס"ק כב]

וְכֵן כָּל דְּהִיצָה בְּתָרִי²¹.

(21) ולענין שימוש בסבון מוצק בחול המועד, כתב בשו"ת באר משה (חי' סי' פח) שהמנהג הפשוט להתיר, ויש מיעוט קטן שנהגו איסור בדבר, ומ"מ בסבון נוזלי בודאי מותר.

[ביה"ל ד"ה כל אדם]

כִּתְתָּ מְדֻקָּא הוּא הֵיכִי דְּתַרְפָּא פּוֹעֵד, וְלָקֹךְ מִסֵּר מִפְּנֵי שְׁלֵא תֵּה יָכוֹל לְגַלֵּחַ מִקְדָּם מַחֲשֵׁת הַפָּנִים²².

(22) ולענין חולה שאין ידוע לכל שהתספורת מסיבה לו צער, כתב במשנ"ב לעיל (ס"ק ו) שאף שבעודו חולה לא יכול היה להסתפר משום שבוה היה מוכביד עליו את החולי, מ"מ אין להתיר לו מחמת זה להסתפר בחול המועד, כיון שאין האונס ניכר, וההיתר הוא רק למי שהכל יודעים שהיה אנוס.

[ביה"ל שם]

גִּסְרִין שְׂשִׁיב בְּחֻלָּה גַּלִּיל קְסִימִן שְׂכַת, וְקָפֵר לְעִשּׂוֹת לוֹ רְפִיעָה²³.

(23) משמע מדבריו שצורך רפואה לא הותר בחול המועד אלא אם כן חלה כל גופו כדיון חולה שאין בו סכנה, אבל למיחוש בעלמא לא הותר לעשות רפואה, אמנם במשנ"ב לקמן (סי' תקלב ס"ק דה) כתב שכל רפואה מותרת בחול המועד לחולה שאין בו סכנה, ואפילו על ידי מלאכה גמורה, אף שביום טוב אפילו לשתות

סימן תקלב

נטילת צפרניים בחל המועד

[משנ"ב ס"ק ב]

דְּבָרָה שֶׁקָּרַב גִּסְרִין הַשָּׁעִם דְּרִי שְׁלֵא יִכְנֵס לַמוֹעֵד בְּשֶׁהוּא קִנְיָל¹.

(1) ואדם הסובל מציפורן ברגלו המפריעה לו לנעול את נעלו, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רכז) שיש לחקל לחותכה, כיון שהגזירה שלא ליטול ציפורניים במועד כדי שלא יכנס מנוול למועד לא שייכת אלא כשנוטל ציפורניו לתקן, ולא כשנוטל רק ציפורן אחת משום צורך שיש לו, ויש לצרף לכך את השיטות שלא מרו כלל על נטילת ציפורניים במועד.

[משנ"ב שם]

וְאִם נִטְלָן מִצָּרָב יוֹסֵר טוֹב קִטָּר לְשָׁלֵן בְּחֹלֵי-הַמוֹעֵד².

(2) ואדם שנטל ציפורניו כמה ימים קודם יום טוב, ושוב לא נשאר מה ליטול בערב יום טוב, וצמחו אחר כך במועד, כתב הערוך השלחן (סי' שמותר לו ליטול בחול המועד, שכיון שבערב יום טוב לא היה צורך ליטול, לא נאמרה בזה הגזירה שלא יכנס למועד כשהוא מנוול.

[משנ"ב ס"ק ד]

שְׁפֻטְלֵן בְּדִרְכָּן בְּחֹלֵי³.

(3) ולגבי אדם הנהוג ליטול ציפורניו בכל ערב שבת, האם מותר לו ליטול ציפורניו בערב שבת שחל בחול המועד, כתב בשו"ת נחלת שבעה (ח"א סי' נ), הובא בבאר היטב ס"ק א) שכמו שהתיר לצורך טבילת מצוה כך יש להתיר לנהוג ליטול ציפורניו לכבוד שבת, כיון שיש בזה מצוה, וכתב טעם נוסף להתיר, שכן כל דבר החוצץ בטבילה חוצץ בנטילת ידים, ואם אינו נוטל ציפורניו הרי הצוואה שתחת ציפורניו חוצצת בנטילת ידים (וכמו שכתב גם בספר שלי"ה (מס' שבת פרק טז מצוה אות ו') להזהיר על זה), מה שאין כן אם רגיל ליטול ציפורניו בכל ערב שבת, אם כן מעט הצוואה שתחת הציפורניים (שמתקבצת עד שבוט), דינה כמיעוט שאינו מקפיד עליו ואינה חוצצת.

מאידך, בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' יז, הובא בשו"ת תשובה סי' תסח ס"ק א) כתב שדוקא לטבילת מצוה התירו ולא למי שרגיל ליטול בערב שבת, ועל הטענה מדין חציצה בנטילת ידים, כתב שמעט צוואה המתקבצת תחת הציפורן בשבת אחד אינה חוצצת, כיון שהוא מיעוט שאינו מקפיד.

ומהלך שצריך לתקן ציפורניו לצורך מצוה פריעה, כתב הרמ"א (י"ד סי' שצג ס"א) לענין מוחל הנמצא בימי אבלותו, שמותר לו לתקן **המשך במילואים עמוד 2**

מילואים הלכות חל המועד סימן תקלא תקלב

המשן מעמוד 6

עלול להיגרם נזק אם לא יטפל בחול המועד, וכן דעת השו"ת באר משה (חי' סי' יז). מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תסח) שמותר לטפל בשיניים גם אם אין לו כאב וצער, אך ישור שיניים אסור. ולקבוע תור להמשך הרפואה לחול המועד, באופן שאין הנוף נהנה מיד מהרפואה, וכל מה שקובע ליום זה הוא משום שאז יש לו זמן פנוי, הסתפק הגר"ש אויערבך (ששי"ב פס"ו הע' פח) אם מותר הדבר.

ולחברק אצל רופא בדיקה שגרתית בחול המועד, דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הזכרון מבקשי תורה עמ' תסה-ג) שאסור הדבר גם אם לא יעשה הרופא מלאכה כלל, משום שיש בוה ולוול בכבוד המועד.

[משנ"ב שם]

ואפילו לחול'ה שצ"ח בו סקנה⁶.

(6) ולענין הסובל ממיחוש בעלמא אם הותרה לו רפואה בחול המועד, כתב לעיל (סי' תסח ס"ק לח) שהקוים דם מותרת בחול המועד גם למי שאינו חולה ועושה כן רק לבריאות בעלמא (וכן משמע מדבריו לקמן סי' תרמ ס"ק יב) בענין המקוים דם שחיב בסוכה, שכתב שמדובר במקוים דם שלא לרפואה אלא רק לשמירת הבריאות, ומבואר שמותר הדבר בחול המועד. אכן, מדבריו בבית'ל לעיל (סי' תקלא ס"ה ד"ה כל אדם) נראה שלא התיר רפואה למי שאינו חולה כלל ועושה כן לבריאות בעלמא, וראה מה שהבאנו שם ביישוב דבריו.

ולמעשה הורה בשו"ת אגרות משה (שם), שגם כשיש לאדם מיחוש בעלמא מותר לו לעשות כל מלאכה לצורך רפואתו, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קכה).

צפרניו לצורך זה, וכתב הש"ך (נקידות הכסף סי' שצ ס"ק ג) שהטעם לכך הוא כיון שאינו מכוון לטו' אלא לצורך מצוה. וכן לענין חול המועד הביא הגר"ש קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רכז) להתיר, ובספר אוצר הברית (ח"א פ"ד סי' יא) כתב בשם ר"י הגהר בכללי מילה, שהטעם להתיר למוהל לתקן צפרניו במועד הוא שכשם שמכשירי מילה מותרים במועד כך גם מכשירי פריעה, ובכללם תיקון צפרניו.

[משנ"ב שם]

רצ"ה לומר אפילו על-ידי עץ⁷.

(4) ואשה שחל ליל טבילתה במוצאי יום טוב האחרון, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב פס"ו הע' קלה) שלא תגזר צפרניה בחול המועד, אלא במוצאי יום טוב.

ואשה הדרה בארץ ישראל ושודרה בחג בחוץ לארץ, חל ליל טבילתה בליל יום טוב שני, שהדין הוא שאסורה לגזוז בליל יום טוב שני אף בצניעא. דעת הגר"ש אויערבך (שם) שיכולה באופן זה למח צפרניה בערב יום טוב, ומי"מ אם אפשר עדיף שנכריח תגזוז את צפרניה בליל יום טוב שני כיון שאין בכך זלוול ביום טוב שני, מאשר שתגזוז לה בחול המועד שכל האסור בו נאסר אף על ידי נכרי (כמבואר בשו"ע לקמן סי' תקמג ס"א).

[משנ"ב ס"ק ה]

שמתיר לעשות אפילו קלאכה גמורה לצורך קפואה⁸.

(5) ולכלת לטיפול אצל רופא שיניים בחול המועד, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ג סי' עח) שאם יש לו אפילו צער קטן בשיניה, מותר לטפל בהן בחול המועד, אבל טיפולים משמרים אסור, אלא אם כן

הלכות חל המועד סימן תקלג תקלד

המשן מעמוד ה

המועד, ואף שרק מפתקים צריכים לכך, מי"מ בחול המועד לא צריך דבר השוה לכל נפש כמו ביום טוב, ולמעשה, הורה הגר"ש אויערבך (ששי"ב פס"ו הע' קפ) שבימינו מותר, וכן מותר לסחוט את הסוכה בגמר השטיפה, ואין זה כיבוס כיון שזו דרך מלאכת השטיפה, וכן דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלח), והוסיף, שאמנם יש הממעיטים בשטיפת הרצפות אלא אם כן עושים כן לכבוד שבת ויום טוב.

[משנ"ב ס"ק ו]

וכן ראוי לעשות⁸.

(8) ולכבס בגדים במועד במקומות שמועדים בהם הרבה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קכד) שאף למי שנהג להחליף חולצה וכו' בכל יום, מי"מ למעשה אין להקל לו לכבס במועד אלא רק כשמרגיש תחושה לא נעימה מהעדר הנקיון בבגדיו. ודעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רלח) שהחומרא שכתב הבי' שלא לכבס מגבות נאמרה רק במי שיכול להבין די הצורך מכבוד מועד, אבל מי שמוע הרבה, כיון שגם אם יכבס את כולן קודם החג עדיין יצטרך לכבס בחול המועד, וכן אדם שהוא איסטניס בבגדיו, וכן במקומות ציבוריים, או כשרבים בני הבית וצריך להחליף הרבה מגבות, מותר לכבס במועד ואין צריך לנהוג את החומרא הנ"ל.

ולענין מפות ומגבות של בית מלך, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב פס"ו הע' רסג) שיתכן שאין היתר לכבסן במועד, כיון שהמטרה בכיבוס איננה לצורך האורחים אלא לשם הגדלת רוחויו של בעל המלך, ומשום כך צריך הוא להצטייד בכמות מספקת של מפות ומגבות כדי שלא יזדקק לכבסן במועד.

(ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תנו-יב) שאסור, שאף שעיקר אסור מלאכה בחול המועד הוא משום טורח וכמו שכתב השע"ח לקמן (סי' תקמא ס"ק מט), מי"מ כיון שעיקר התקנה היתה כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, אם כן גם כמכונה אין להתיר, וכתב שם טעם נוסף שאין להתיר אף שאין במלאכה טורח, שהרי כיום גם שאר מלאכות כחרישה חריעה נעשות בלא טורח ואף על פי כן נדאי אין סביר להתיר משום כך, ובהכרח שכל מלאכה שעיקרה נעשה בטורח אסורה גם אם נמצאו דרכים לעשותה בלא טורח.

[משנ"ב ס"ק ז]

ש"ך גם בענינו⁹ לענין פפוס⁶.

(5) וכמו כן צידד בבית'ל לקמן (סי' תקמב ס"א ד"ה אפלו) שכל אלו שהותרו לכבס ולגלח במועד, מותרים אפילו בשכר, כיון שעשאו כמזכר האבד.

(6) ואדם אחר המכבס עבור מי ששב ממדינת הים או שאר המותרים בכיבוס, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב פס"ו הע' רמו) שמותר לו לכבס רק בביתו של השב ממדינת הים, כיון שרק אודותיו יודעים שמותר לו לכבס, אבל בבית אחר אסור משום מראית העין.

[משנ"ב ס"ק ז]

דצריך לכל יום מטפחת אחרת⁷.

(7) ולכבס מפות שולחן, כתב הפרישה (יריד סי' שפט אות ו) לענין אבילות שדין מפות שולחן כדן מטפחות.

ולענין שטיפת רצפה בחול המועד, כתב המנחת יום טוב (על קצושי"ע סי' קד ס"ק ב אות ח) בשם הבנין שלמה, שכיון שהדרך היא להתייחס פנמיים בשביע, מותר לעשות זאת גם בחול המועד, כיון שהוא צורך

